

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/107/2022
Identifikačné číslo spisu:	8318204307
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8318204307.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: R. O., narodený XX. R. XXXX, G. XXX, G., zastúpený advokátom JUDr. Petrom Gdovinom, Humenné, Kalaninová 675, proti žalovanému: J. L., narodený XX. I. XXXX, V., T. X, zastúpený advokátom JUDr. Mariánom Juskom, Košice, Račí potok 3, o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 2 000 eur a o určenie neexistencie pohľadávky žalovaného voči žalobcovi, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 29. apríla 2021 č. k. 19Co/30/2020-325, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má proti žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 30. januára 2020, č. k. 11C/23/2018-247, ktorým vo výroku I. uložil žalovanému 1/ J. L. povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2 000 eur s úrokom z omeškania 5% ročne zo sumy 2 000 eur od 15.12.2018 do zaplattenia, vo výroku II., ktorým určil, že neexistuje pohľadávka žalovaného v 1/ rade voči žalobcovi vyplývajúca zo zmluvy o pôžičke zo dňa 01.03.2012 ako aj jej dodatkov č. 2 zo dňa 10.01.2013 a č. 3 zo dňa 15.07.2013 a vo výroku V., ktorým priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania voči žalovanému 1/ v plnom rozsahu. Výroky týkajúce sa žalovaného 2/ neboli predmetom odvolacieho konania. Žalovaný 1/ je preto v ďalšom konaní označovaný ako žalovaný.

2. Súd prvej inštancie mal preukázané, že žalovaný 1/ reálne poskytol žalobcovi pôžičku vo výške 15 800 eur, a doposiaľ žalobca žalovanému v 1/ rade uhradil sumu vo výške 22 600 eur. Z dôvodu, že súd vyhodnotil dojednanie o úrokoch za neplatné, v zmysle zásad o vydaní bezdôvodného obohatenia bol žalovaný v 1/ rade povinný vrátiť žalobcovi plnenie prijaté z neplatnej časti právneho úkonu. Keďže žalobca si uplatnil zaplattenie sumy 2 000 eur a to tých častí plnení, ktoré žalobca žalovanému 1/ uhradil dňa 07.03.2017 vo výške 600 eur, dňa 19.04.2017 vo výške 600 eur, dňa 17.05.2017 vo výške 300 eur

a dňa 14.07.2017 vo výške 500 eur, súd vyhovel žalobe v tejto časti a zaviazal žalovaného v 1/ rade na zaplatenie tejto sumy. Žalovaný v 1/ rade vzniesol námietku premlčania bezdôvodného obohatenia, avšak súd zistil, že žalobca podal žalobu dňa 30.10.2018, a teda dvojročná premlčacia doba ešte neuplynula. Žalobca si uplatnil svoje právo na súde včas, preto súd vyhodnotil námietku premlčania zo strany žalovaného v 1/ rade ako nedôvodnú. Čo sa týka úrokov z omeškania, súd priznal žalobcovi nárok na úroky z omeškania vo výške podľa predpisov občianskeho práva, avšak až odo dňa nasledujúceho po dni, kedy bola žaloba s prílohami preukázateľne žalovanému v 1/ rade doručená, teda od 15.12.2018, keď si žalovaný v 1/ rade žalobu s ostatnými listinami prevzal dňa 14.12.2018, pričom súd podanie žaloby považuje za kvalifikovanú výzvu na vydanie bezdôvodného obohatenia. Pre súd je zrejmé, že žalovaný v 1/ rade do času prevzatia žaloby nebol vyzvaný na dobrovoľné splnenie svojej povinnosti, a tak sa žalovaný do omeškania nemohol dostať skôr. Preto súd žalobu v prevyšujúcej časti, čo sa týka úrokov z omeškania vo výroku III. zamietol. Priznaný nárok právne kvalifikoval ako bezdôvodné obohatenie podľa § 451 ods.1,2 OZ v spojení s úrokom z omeškania, výšku ktorého určil podľa § 3 ods.1 a 2 Nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z.

3. Súd prvej inštancie ďalej vyhovel žalobe aj čo do určenia neexistencie pohľadávky žalovaného v 1/ rade voči žalobcovi z tejto zmluvy o pôžičke zo dňa 01.03.2012 v znení jej dodatkov, keďže mal preukázané, že je tu naliehavý právny záujem na takomto určení, a to z dôvodu výkonu záložného práva zo strany žalovaného v 1/ rade voči žalobcovi. Z oznámenia o výkone dobrovoľnej dražby, ako aj z oznámenia o začatí výkonu záložného práva vyplynulo, že žalovaný v 1/ rade sa snažil domôcť uspokojenia pohľadávky, ktorú vyčíslil na sumu 25 000 eur speňažením majetku žalobcu ohodnoteného na 126 000 eur. V čase uzatvorenia Dohody o uznaní dlhu neexistoval dlh, nemohlo preto dôjsť ani k platnému uzatvoreniu zmluvy o zriadení záložného práva v roku 2017, a teda výkon záložného práva v tomto prípade je neopodstatnený, nedôvodný a bez právneho základu, keďže v zmysle ust. § 151md ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka záložné právo zaniká zánikom zabezpečovanej pohľadávky.

4. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým a právnym posúdením súdu prvej inštancie.

K inštitútu uznania dlhu uviedol, že uznaním dlhu nezaniká pôvodný záväzok dlžníka, ani nevzniká nový záväzok. Jeho právny následok spočíva v tom, že sa ním dá vyvrátiť právna domnienka, že uznaný dlh (čo do dôvodu a výšky) existoval v čase, keď k uznaniu došlo. Odvolací súd ďalej zdôraznil, že je irelevantné, či žalobca peniaze poskytnuté mu žalovaným ako pôžička použil na osobnú potrebu alebo v súvislosti s jeho podnikaním. Je si treba uvedomiť, že žalovaný nie je podnikateľom v oblasti poskytovania pôžičiek, preto aj jeho prípadné porovnávanie výšky úroku s úrokmi, ktoré poskytovali peňažné ústavy, a to najmä nebankové, nie je na mieste. V konaní nebolo preukázané, že žalovaný má oprávnenie poskytovať pôžičky inak ako v zmysle § 657 a § 658 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). V dôsledku neurčitosti dohody o úrokoch je neplatnou iba táto časť dohodnutej odplaty. Preto žalobca mal povinnosť žalovanému vrátiť iba sumu skutočne mu poskytnutú žalovaným, a preto navyše uhradené sumy predstavujú bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného, ktoré mu bolo uložené vydať žalobcovi. V konaní bolo preukázané, že všetky nároky vyplývajúce zo zmluvy o pôžičke zo dňa 01. marca 2012 a jej Dodatkov č. 2 a 3 žalobca vo vzťahu k žalovanému splnil.

5. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný včas dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f), § 421 ods. 1 písm. a) a c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Úvodom zrekapituloval uplatnené námietky. Uviedol, že nenútil žalobcu k požičiavaniu si peňazí a žalobca súhlasil s výškou dojednaných úrokov. Rovnako tomu bolo aj v prípade podpisu dohody o uznaní dlhu. Až 6 rokov po nesplatení svojho dlhu namietal vysoký úrok. Rozsudok súdu prvej inštancie nemá oporu vo vykonaných dôkazoch a ani v zákonných ustanoveniach. Súd sa nevysporiadal s tým, že hoci pokladničný doklad bol na sumu 10 000 eur, suma 11 300 eur vyplývala nielen zo zmluvy o pôžičke, ale aj zo zmluvy o záložnom práve. Poukazoval na listiny, kde žalobca písomne a bez nátlaku deklaroval prijatú výšku pôžičky. Samotné podpísanie listín o pôžičke, ich dodatkov a uznania dlhu považoval za dostatočné na preukázanie tvrdenia výšky dlžnej sumy. Suma 12 000 eur obsiahnutá v dohode o uznaní dlhu nemôže vyplývať zo zmluvy o pôžičke a jej dodatkov, lebo bola poskytnutá neskôr. Podľa jeho názoru je neprijateľné tvrdenie žalobcu, že zmluva o pôžičke ako taká a jej dodatky boli absolútne neplatné z dôvodu výšky zmluvnej pokuty, ktorá sa neaplikovala, a preto nie je možné zmluvu vyhlásiť

za absolútne neplatnú. Súd len odkázal na moderačné právo súdu vo vzťahu k zmluvnej pokute, nie k zmluvnému úroku. Namietal, že odvolací súd neaplikoval postup ním uvádzaného rozhodnutia Krajského súdu v Prešove z dôvodu, že išlo o inú zmluvu o pôžičke. V danom prípade išlo o spotrebiteľský spor, kde sa poskytuje vyššia ochrana a úrok 25 % ročne bol vyhodnotený ako súladný s dobrými mravmi. S poukazom na ním predložené výšky 30 % úroku bánk v danom čase bol jeho úrok vo výške 20,4 % v súlade s dobrými mravmi. Trestné konanie bolo zastavené orgánmi činnými v trestnom konaní, pretože úrok nepovažovali za neprimeraný. Súd prvej inštancie rozporne tvrdí, že pri úroku nie je jasné, z akej sumy sa má plniť a vypočítavať a na druhej strane tvrdí, že je v rozpore s dobrými mravmi. Zákonný úrok nebol žalovaným započítavaný a podľa neho má naň nárok. Rovnako má nárok na zmluvnú pokutu, nakoľko je určitá a presne stanovená. Podľa jeho názoru došlo k premlčaniu možnosti preskúmať zmluvu o pôžičke a jej dodatky, nakoľko k plneniu dochádzalo od roku 2012. K dražbe poukázal na zákon o dobrovoľných dražbách, kde je možné vykonať dražbu, ak je splatný záväzok väčší ako 2 000 eur. V nadväznosti na vyššie uvedené namietal aj dôvodnosť náhrady trov konania.

6. Žalovaný ďalej namietal, že odvolací súd zastáva názor, že inštitút premlčania sa nevzťahuje na preskúmavanie právnych úkonov ako takých. S uvedeným tvrdením sa nie je možné stotožniť, pretože v takomto prípade by bolo možné preskúmať kedykoľvek akýkoľvek zmluvný vzťah i desaťročia spätne. Právna istota strán by tak bola kedykoľvek narušená, čo je neprípustné. Poukazoval na skutočnosť, že žalobca si požičal peniaze v roku 2012, užíval ich počas šiestich rokov bez toho, aby si plnil svoje povinnosti vrátiť mu ich riadne a včas, zmluvné úroky neuhrádzal a súd nevezal na zreteľ ani skutočnosť, že v zmysle zákona mu patrili i úroky z omeškania, ktorými sa ani nezaoberal. V tomto prípade poukázal na možnosť vzniesť námietku premlčania pri dovolávaní sa relatívnej neplatnosti zmluvy (§ 40a OZ, § 865 ods. 4 OZ) Pokiaľ súd riešil otázku neplatnosti zmluvy alebo jej ustanovenia nemohlo dôjsť k absolútnej neplatnosti zmluvy. Odvolací súd s poukazom na rozsudok súdu prvej inštancie odignoroval preferenciu zachovania právneho úkonu a nesprávnym právnym posúdením veci porušil jeho právo na spravodlivý proces, dokonca mám za to, že ho diskriminoval, pričom došlo i k procesnému pochybeniu v postupe súdu prvej inštancie, ktorý odobril svojim rozhodnutím odvolací súd.

7. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu považoval rozsudky súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu za správne, neodkláňajúce sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Žalobca preukázal, že v čase podpísania uznania dlhu voči žalovanému bol dlh splatený. Išlo o neplatný právny úkon. Žalovaný rovnako nepreukázal existenciu pôžičky vo výške 12 000 eur a z dohody o uznaní dlhu nevyplyva, že by došlo zo strany žalovaného k požičaniu ďalšej sumy. Súd oboch inštancií sa dostatočne vysporiadali s dôvodmi neaplikovania žalovaným uvádzaného rozhodnutia Krajského súdu v Prešove. Žalobca opomenul uviesť, že zmluvnú pokutu si neuplatňoval, a preto sa ňou súd nezaoberal. Nesúhlasil s námietkou premlčania, keďže právne úkony ako také sa nepremľujú. Je bezpredmetné, na aký účel použil požičané finančné prostriedky. Žalovaný mu požičal 15 800 eur, na čo následne mu vyplatil 22 600 eur. Keďže dojednania o úrokoch pre ich neurčitost', nezrozumiteľnosť a rozpor s dobrými mravmi sú neplatné, došlo k bezdôvodnému obohateniu žalovaného voči žalobcovi, a to v sume vyššej ako žalobca požaduje od žalovaného. Preto navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len "najvyšší súd") dovolanie zamietol ako nedôvodné a priznal mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

9. Podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších zmien a doplnkov dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo

ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. V neposlednom rade je dovolací súd viazaný aj skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

11. Zisťovanie skutkového stavu a správnosť vyhodnotenia vykonaných dôkazov súdom predstavujú skutkovú stránku sporu (skutkové otázky týkajúce sa poskytnutia pôžičky žalobcovi), ktoré nie sú prípustným predmetom dovolacieho prieskumu. Súd prvej inštancie zisťuje skutkový stav veci, aby si tak vytvoril predpoklady pre aplikáciu právnej normy, na základe ktorej v konkrétnej veci nachádza právo, teda dochádza k právnemu posúdeniu veci.

12. Zo skutkového stavu, ktorým je dovolací súd viazaný je zrejmé, že dlh neexistoval v takej výške, ako je uvedené v uznaní dlhu. Išlo o neplatný právny úkon tak, ako správne konšatovali súdy oboch inštancií. Keďže žalovaný nemal oprávnenie poskytovať pôžičky, odvolací súd správne posúdil, že v danom prípade išlo o pôžičku v zmysle § 657 a § 658 OZ. Výška úroku bola neurčitá, nejasná a vzhľadom na jeho výšku (20,4 % ročne) aj v rozpore s dobrými mravmi ako správne poukázali súdy oboch inštancií. Ako odvolací súd správne poznamenal, podľa údajov z Národnej banky Slovenska, úroky prekračovali až trojnásobne výšku ňou stanovenú. Žalovaný 1/ namietal skutkové okolnosti. Dovolací súd nezistil vady pri zisťovaní skutkového stavu, ktoré by mali charakter porušenia práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP.

13. Podľa § 422 ods. 1 CSP zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších zmien a doplnkov („CSP“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

14. Žalovaný v dovolaní namietal, že odvolací súd konšatoval, že ustanovenia OZ nepojednávajú o plynutí premlčacej doby na preskúmavanie právnych úkonov ako takých. Premlčanie sa vzťahuje na majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva vyplývajúce z konkrétnych právnych úkonov. Dovolací súd konštatuje, že išlo o právnu otázku, ktorá bola nastolená žalovaným. Jej meritórnemu preskúmaniu však bráni peňažný cenús predmetu dovolacieho konania (4 800 eur) v zmysle § 422 ods.1 písm. a) CSP, ktorý bol určený zmysle zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v spojení s nariadením vlády Slovenskej republiky č. 278/2017 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2018 vo výške 480 eur.

15. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP tak, že procesne úspešnému žalobcovi v dovolacom konaní priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.